

La donació Iglésies-Fontserè

La biblioteca Iglésies-Fontserè ha arribat al Centre de Lectura gràcies a la generositat de la senyora Maria Fontserè i Marroig. Poques vegades una donació reunirà les característiques singulars que envolten la present. El Centre de Lectura agraeix aquesta donació, tan valuosa per la seva quantitat i per la qualitat de les obres que la formen, que sens dubte servirà per millorar la dotació de la Biblioteca de l'entitat en particular, i de la ciutat per extensió.

Josep Iglésies

Josep Iglésies i Fort (Reus 1902-Barcelona 1986), soci d'honor del Centre de Lectura, fill il·lustre de Reus i Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, historiador, escriptor i geògraf, és l'autor de gairebé cinc-cents títols, entre llibres, articles i notes a diaris i revistes.

De jove d'adherí a la Joventut Nacionalista de la Lliga Regionalista i publicà les primeres col·laboracions a la *Revista del*

JOSEP IGLÉSIES

Centre de Lectura, alhora que formava part de la Secció Excursionista de l'entitat. Fou autor, gairebé sempre en col·laboració amb Joaquim Santasusagna, de diverses guies, com *Les muntanyes de Prades, el Montsant i Serra de la Llena* (1929), *Del Camp de Tarragona a l'Ebre* (1931) i *Les valls del Gaià, de Foix i de Miralles* (1934).

La publicació de guies restà interrompuda per la guerra civil tot just quan havien iniciat la redacció de la dedicada als Ports de Besèit, que quedà sense fer. Una segona versió de *Les muntanyes de Prades...* va editar-se el 1957 amb la participació de Ramon Amigó.

D'aquells anys de joventut, Iglésies recorda especialment la passió per l'excursionisme, una activitat que després hauria de deixar a causa d'una dolència cardíaca, i la identificació de l'amor a la muntanya amb l'arrelament al país (*Ascendíem a la muntanya, sentint profundament que era la part més genuïna de la pàtria. Teníem per les muntanyes uns ulls d'enamorats i ens satisfieia la seva contemplació*).

Enginyer tèxtil i advocat, carreteres que pràcticament mai no exercí, fou un home d'una gran preparació intel·lectual, pioner en el camp de la demografia catalana, amb obres com *La població de Catalunya en la dècada 1950-1960*

(1966), *El cens del comte de Floridablanca* (1969-70) i *Estadístiques de població de Catalunya en el primer vicenni del segle XVIII* (1974). Al moment de la seva mort tenia a l'impremta l'original de *La població de les vegueries de Tarragona, Montblanc i Tortosa, segons el fogatge de 1496* (1987) i estava treballant en *El fogatge de 1497* (1992), que ja no veié publicat. Edità també estudis sobre l'evolució de les àrees de conreu del Camp de Tarragona, el Priorat, la Conca de Barberà i la Terra Alta, el treball *La crisi agrària de 1879-1900: la fil·loxa a Catalunya* (1968) i nombrosos articles de divulgació històrica i obres curtes a la col·lecció *Episodis de la Història de l'editorial Dalmau*.

També conreà d'altres camps com la narració (*La terra d'en Gallari*, 1932; *Capta de fantasies*, 1976; *L'esment diví*, 1947; i *Scala Dei*, 1935), la novel·la (*Saó de llegenda*, 1953, i *L'Aposta*, 1989), la biografia (*L'escultor Joan Roig i Soler*, 1955; *La dansarina Roseta Mauri*, 1971, en col·laboració amb Ferran Canyameres) i l'etnografia (*Jocs tradicionals de brivalla i joventut de Reus*, 1977).

Una part important de l'obra de Josep Iglésies és dedicada a la transcripció i l'estudi de manuscrits antics de singular interès, com *Amor al rey y a la pàtria, vinguda de Pere Juan Barceló dit Carrasclat, en Reus* (1954), segons un text del reusenc Celdoni Vilà, l'anònim *Llibre de cuina de Scala Dei* (1963) i l'original del jesuïta Pere Gil (1551-1622): *Primer llibre de la història Cathalana, en lo qual se tracta de Història o descripció natural, ço és de coses naturals de Cathaluña* (1949).

Josep Iglésies fou secretari de la comissió formada l'any 1931 per establir les bases de la futura divisió comarcal del Principat, membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans, de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i del Patronat de la Fundació Vives i Casajoana. Fou també secretari de la Societat

Catalana de Geografia i l'impulsor de les Assemblies Intercomarcals d'Estudiosos, que s'organitzaven (i encara s'organitzen) al seu domicili barceloní del passatge Permanyer, indret que ja havia acollit, entre el 1946 i el 1953, més de cent lectures poètiques i d'altres actes de resistència cultural.

Josep Iglésies regentà un negoci familiar de manufactures tèxtils a la Riba, on residí abans de fixar el seu domicili a Barcelona. Es casà amb la filla d'Eduard Fontserè, Maria Fontserè i Marroig, amb qui compartí el pa i la sal i en qui trobà en tot moment l'ajut silenciós i eficaç.

Eduard Fontserè

Eduard Fontserè i Riba (Barcelona 1870-1970) és la figura més rellevant que ha tingut la ciència geogràfica catalana i una personalitat capdavantera en els estudis europeus de meteorologia.

Era descendent del Camp de Tarragona, ja que el seu avi, Josep Fontserè i Domènech, havia nascut a Vinyols el 1799 i havia regentat una fusteria, coneguda per cal Serè, a la plaça Major de Riudoms, vila de la qual era la seva àvia Teresa Mestre i Folch. Josep Fontserè es traslladà a Barcelona on, bo i fent de fuster, estudià la carrera d'arquitecte, que exercí a partir del 1849 com a titular de la ciutat.

El pare d'Eduard Fontserè fou mestre d'obres de l'Ajuntament de Barcelona i treballà activament en diverses obres empreses per la municipalitat, entre les quals cal destacar la del parc de la Ciutadella.

Eduard Fontserè i Riba entrà com estudiant a la Universitat de Barcelona, el 1885, decantant-se per les ciències, després de renunciar, per consell familiar, als estudis d'arquitectura.

Acabada la carrera es doctorà a Madrid el 1894 i el 1899 obtingué una càtedra de geodèsia a la Universitat de Barcelona, de la qual fou desposseït l'any següent, en virtut d'una reforma de la Facultat de Ciències. Més endavant obtindria una càtedra de mecànica racional en aquesta universitat.

El 1891 organitzà el servei hora-

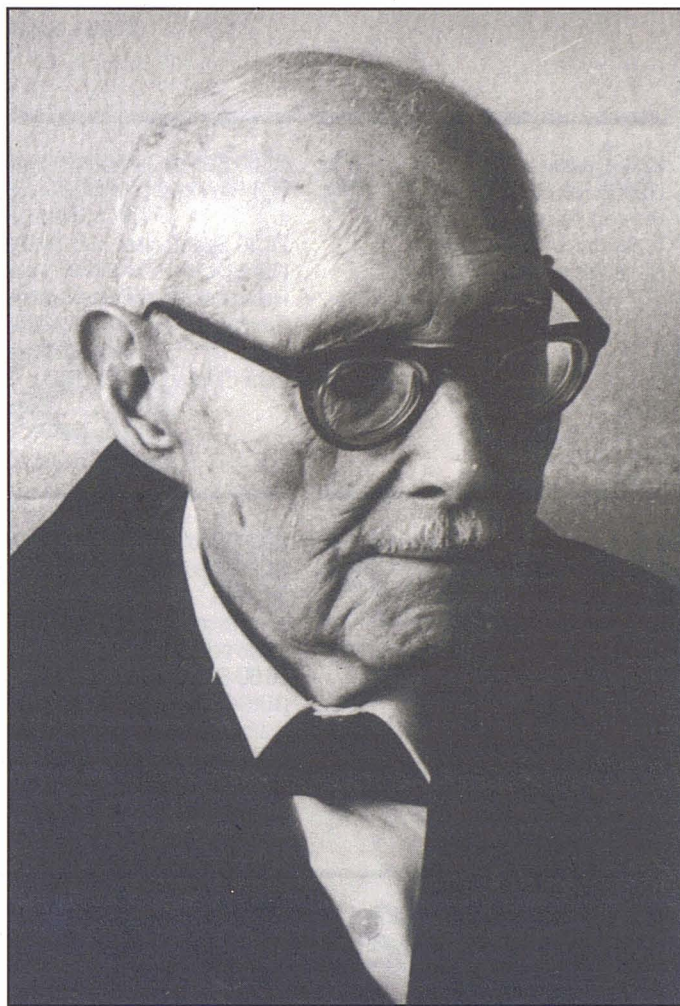
ri de la ciutat de Barcelona, que dirigí durant més de 67 anys, i el 1912 fou nomenat director de l'observatori Fabra.

El 1932 li fou reconeguda la càtedra de geodèsia i astronomia, que exercí fins a la jubilació.

A partir del 1896 organitzà la Xarxa Pluviomètrica de Catalunya i Balears i començà la publicació de les observacions obtingudes a la Xarxa, que amb el temps asso-

fins i tot havia manifestat la seva il·lusió d'ésser enterrat dins el seu clos.

En complir noranta anys, el Centre Excursionista de Catalunya anuncià als diaris que es proposava de fixar una placa en l'esmentat observatori, per recordar als visitants que havia estat construït per iniciativa del Dr. Eduard Fontserè. Però el *Servicio Meteorológico Español* es va negar a

EDUARD FONTSERÈ

liria les 224 estacions, només a Catalunya. Però la seva gran obra fou la creació, a partir del 1921, del Servei Meteorològic de Catalunya, patrocinat per l'Institut d'Estudis Catalans i la Mancomunitat.

El 1929, establí, amb el patrocini de la Diputació de Barcelona, l'observatori meteorològic del Turó de l'Home, al cim del Montseny. A l'acabament de la guerra civil, desaparegué el Servei Meteorològic de Catalunya i foren confiscats els seus arxius i registres.

Dies més tard, el *Servicio Meteorológico Español* es va incautar de l'observatori del Turó de l'Home, pel qual Eduard Fontserè sentia un afecte tan especial que

permetre-ho, al·legant que no podia acceptar una inscripció en llengua catalana.

Eduard Fontserè presidí, el 1934, l'Ateneu Barcelonès, des del 1942 fou president de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, i a partir del 1958 restà com a president honorari de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques.

La bibliografia d'Eduard Fontserè està formada per uns cent vuitanta títols, el darrer dels quals, que du per títol *Recopilació de dades sísmiques de les terres catalanes entre 1100 i 1906* (1970), fou publicat en col·laboració amb Josep Iglésies.

La biblioteca Iglésies-Fontserè

La biblioteca Iglésies-Fontserè ha arribat al Centre de Lectura gràcies a la generositat de la senyora Maria Fontserè i Marroig. Poques vegades una donació reunirà les característiques singulars que envolten la present.

No cal insistir més sobre la categoria intel·lectual dels qui reuniren la col·lecció de llibres i la vinculació especial d'un d'ells, Josep Iglésies, amb la nostra entitat i amb la ciutat de Reus.

Maria Fontserè coneix bé el valor d'una biblioteca i els anys que calen per formar-la, ja que no en va estudià la carrera de bibliotecària, quan no era massa corrent que les dones estudiessin una carrera, i a més l'exercí, al marge de qualsevol necessitat econòmica, davant l'esglai de coneguts i fins i tot de familiars, com ella mateixa ens ha explicat.

Aquest coneixement de la matèria ha estat decisiu per a l'ordenació i la tramesa del fons, que comença a catalogar-se al mateix moment de la recepció.

El conjunt del fons el constitueixen més de set mil volums de temàtica diversa, on predominen obres especialitzades i separades de revistes de meteorologia, astronomia i sismologia, procedents de la biblioteca del Dr. Eduard Fontserè, i obres de geografia, història general i història local, assaig, art i creació, procedents majorment del fons de Josep Iglésies, un fons que dissortadament va sofrir una amputació en restar perduda fins al present una part del conjunt de llibres que la família Iglésies tenia a la casa de la Riba.

El Centre de Lectura de Reus agraeix aquesta donació, tan valuosa per la seva quantitat com per la qualitat de les obres que la constitueixen, que sens dubte servirà per millorar la dotació de la Biblioteca de l'entitat en particular, i de la ciutat de Reus per extensió.

CARLES MARISTANY
DIRECTOR DE LA
BIBLIOTECA/HEMEROTECA